
MONOGRAFIE PRAWNICZE

CYBERPRZESTĘPCZOŚĆ

MACIEJ SIWICKI

Wydawnictwo C. H. Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

MACIEJ SIWICKI • CYBERPRZESTĘPCZOŚĆ

Polecamy nasze publikacje z tej serii:

Jan Lic

SPÓŁKA CYWILNA – DYLEMATY PODMIOTOWOŚCI PRAWNEJ

Marek Kulik

PRZEDAWNIE NIE KARALNOŚCI I PRZEDAWNIE NIE WYKONANIA KARY W POLSKIM PRAWIE KARNYM

Iwona Sepiolo

PRZESTĘPSTWO NIEGOSPODARNOŚCI Z ART. 296 KK

Joanna Zięba

RENTY STRUKTURALNE W USTAWODAWSTWIE ROLNYM

Krystian Markiewicz

ZASADY ORZĘKANIA W POSTĘPOWANIU NIEPROCESOWYM

Beata Janiszewska

**ZGODA NA UDZIELENIE ŚWIADCZENIA ZDROWOTNEGO.
UJĘCIE WEWNĄTRZSYSTEMOWE**

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

[Kup książkę](#)

CYBERPRZESTĘPCZOŚĆ

MACIEJ SIWICKI

WYDAWNICTWO C. H. BECK
WARSZAWA 2013

[Kup książkę](#)

Wydawca: Natalia Adamczyk

© **Wydawnictwo C. H. Beck 2013**

Wydawnictwo C. H. Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Marta Świerk
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-5580-1

ISBN e-book 978-83-255-5581-8

[Kup książkę](#)

Spis treści

Przedmowa	IX
Wykaz skrótów	XI
Wykaz literatury	XV
Wprowadzenie	1
Rozdział I. Cyberprzestępczość – charakterystyka zjawiska	9
§ 1. Pojęcie i kategoryzacja cyberprzestępstw	9
I. Problematyka terminologiczna.....	9
II. Pojęcie cyberprzestępczości	15
§ 2. Tendencje legistacyjne w zakresie karalności i przeciwdziałania cyberprzestępczości.....	21
I. Historia kontroli społecznej cyberprzestępstw.....	21
II. Wybrane inicjatywy międzynarodowe przeciwko cyberprzestępczości.....	26
1. Globalne strategie przeciwko cyberprzestępczości	26
A. Grupa G8	26
B. ONZ.....	28
C. Międzynarodowy Związek Telekomunikacyjny.....	32
2. Inicjatywy regionalne przeciwko cyberprzestępczości.....	33
A. Rada Europy.....	33
B. Wspólnota Europejska (potem Unia)	37
C. OECD	44
D. Inne organizacje o charakterze regionalnym.....	45
§ 3. Rozmiary i tendencje cyberprzestępczości.....	47
I. Przestępstwa <i>stricte</i> komputerowe	48
II. Przestępstwa związane z treścią informacji	61
III. Przestępstwa związane z instrumentalnym wykorzystaniem elektronicznych sieci i systemów komputerowych.....	71
§ 4. Czynniki utrudniające ściganie cyberprzestępczości.....	77
§ 5. Zapobieganie cyberprzestępczości.....	80

Rozdział II. Przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu elektronicznie przetwarzanej informacji	86
§ 1. Informacja jako przedmiot ochrony prawnej.....	86
I. Pojęcie informacji	87
II. Pojęcie danych komputerowych	89
§ 2. Typy przestępstw <i>stricto</i> komputerowych.....	94
I. Nielegalny dostęp do systemu komputerowego (<i>hacking</i>)	95
1. Międzynarodowe standardy kryminalizacji.....	98
2. Ustawodawstwo polskie	109
3. Ocena polskiego ustawodawstwa.....	118
II. Nielegalny podsłuch komputerowy (naruszenie tajemnicy komunikacji).....	122
1. Międzynarodowe standardy kryminalizacji	124
2. Ustawodawstwo polskie	129
3. Ocena polskiego ustawodawstwa.....	134
III. Naruszenie integralności danych komputerowych.....	135
1. Międzynarodowe standardy kryminalizacji	138
2. Ustawodawstwo polskie	142
A. Utrudnianie dostępu i niszczenie informacji.....	142
B. Niszczenie, uszkodzanie, usuwanie lub zmienianie oraz utrudnianie dostępu do danych.....	147
3. Ocena polskiego ustawodawstwa.....	150
IV. Naruszenie integralności systemu komputerowego.....	151
1. Międzynarodowe standardy kryminalizacji	153
2. Ustawodawstwo polskie	157
A. Sabotaż informatyczny	157
B. Zakłócanie pracy systemu komputerowego lub sieci teleinformatycznej	158
3. Ocena polskiego ustawodawstwa.....	160
V. Wytwarzanie, sprzedaż, oferowanie, posiadanie <i>etc.</i> „narzędzi hakerskich”.....	162
1. Międzynarodowe standardy kryminalizacji	162
2. Ustawodawstwo polskie	170
3. Ocena polskiego ustawodawstwa.....	174
Rozdział III. Przestępstwa związane z treścią informacji	177
§ 1. Przestępstwa seksualne na szkodę małoletniego.....	178
I. Pojęcie pornografii dziecięcej	178
1. Problematyka terminologiczna	178
2. Pozorowana i wirtualna pornografia dziecięca.....	184

II. Międzynarodowe standardy kryminalizacji pornografii pedofilskiej.....	187
1. <i>Grooming</i>	188
2. Produkcowanie pornografii dziecięcej.....	193
3. Dystrybucja i rozpowszechnianie.....	195
4. Posiadanie pornografii pedofilskiej.....	198
III. Przestępstwa przeciwko wolności seksualnej na szkodę małoletniego na gruncie polskiego ustawodawstwa	202
1. Nawiązanie kontaktu z małoletnim za pośrednictwem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej (<i>grooming</i>)	202
2. Prezentowanie, produkcja, rozpowszechnianie oraz posiadanie treści pornograficznych z udziałem małoletniego poniżej lat 15.....	205
3. Ocena polskiego ustawodawstwa.....	210
§ 2. Przestępstwa przeciwko czci.....	212
I. Zniesławienie.....	212
1. Międzynarodowe standardy kryminalizacji	213
2. Ustawodawstwo polskie	215
A. Prawdziwość zarzutu (dowód prawdy) uczynionego niepublicznie.....	224
B. Obrona społecznie uzasadnianego interesu	226
C. Kontratyp dozwolonej krytyki	228
D. Pozostałe podstawy wyłączenia odpowiedzialności pomawiającego	231
3. Ocena polskiego ustawodawstwa.....	233
II. Zniewaga.....	234
1. Ustawodawstwo polskie	234
2. Ocena polskiego ustawodawstwa.....	239
Rozdział IV. Przestępstwa związane z instrumentalnym wykorzystaniem sieci i systemów teleinformatycznych	241
§ 1. Przestępstwa przeciwko mieniu	242
I. Oszustwo i oszustwo komputerowe.....	242
1. Międzynarodowe standardy kryminalizacji.....	245
2. Ustawodawstwo polskie	248
A. Oszustwo	248
B. Oszustwo komputerowe.....	252
3. Ocena polskiego ustawodawstwa.....	258
II. Przestępstwa przeciwko mieniu związane z naruszeniem praw autorskich i praw pokrewnych.....	258

1. Międzynarodowe standardy kryminalizacji.....	259
2. Ustawodawstwo polskie	262
A. Rozpowszechnianie utworu bez uprawnienia lub wbrew jego warunkom.....	263
B. Utrwalanie lub zwielokrotnianie cudzego utworu w celu rozpowszechniania	268
C. Wytwarzanie, posiadanie, przechowywanie i wykorzystywanie urządzeń lub ich komponentów przeznaczonych do niedozwolonego usuwania lub obchodzenia skutecznych technicznych zabezpieczeń....	270
3. Ocena polskiego ustawodawstwa.....	272
§ 2. Inne typy przestępstw związanych z użyciem komputera i sieci teleinformatycznych w KK	274
I. Cyberstalking	274
1. Międzynarodowe standardy kryminalizacji.....	277
2. Ustawodawstwo polskie	281
3. Ocena polskiego ustawodawstwa.....	284
II. Kradzież tożsamości.....	284
1. Międzynarodowe standardy kryminalizacji.....	287
2. Ustawodawstwo polskie	292
3. Ocena polskiego ustawodawstwa.....	297
III. Fałszerstwo komputerowe	298
1. Międzynarodowe standardy kryminalizacji.....	301
2. Ustawodawstwo polskie	304
3. Ocena polskiego ustawodawstwa.....	309
Podsumowanie	312
Indeks rzeczowy	315

Przedmowa

W Polsce, pomimo ciągle rosnącej liczby publikacji, wiedza na temat najnowszych trendów dotyczących zagrożeń płynących z sieci i systemów komputerowych stanowi rodzaj wiedzy specjalistycznej, niedostępnej i często niezrozumiałej dla dużej części społeczeństwa. W szczególności niska świadomość wśród podmiotów stosujących prawo oraz użytkowników Sieci na temat natury cyberprzestępczości, jest szczególnie niebezpieczna. Przyczynia się ona m.in. do lekceważenia środków bezpieczeństwa, niezauważania przez pokrzywdzonych włamań do ich systemów komputerowych, niewielkiej gotowości ofiar przestępstw do angażowania Policji w ich ściganie oraz w niskiego prawdopodobieństwa wykrycia sprawy. W rezultacie przestępczość zorganizowana skupiona wokół tzw. „podziemia komputerowego” przynosi znaczne zyski przy niewielkim ryzyku pociągnięcia do odpowiedzialności karnej. Przeciwdziałanie tej przestępczości, tak charakterystycznej dla społeczeństwa nazywanego w języku socjologii – informatycznym, wymaga jednak nie tylko zwiększenia świadomości użytkowników oraz organów ścigania i karania o zagrożeniach i kosztach powodowanych cyberprzestępczością, ale również ciągłego dostosowywania prawa do dynamicznie zmieniającej się w tym zakresie rzeczywistości.

Wychodząc naprzeciw powyższym potrzebom niniejsze opracowanie obejmuje cztery grupy merytorycznie powiązanych ze sobą zagadnień: charakterystykę zjawiska cyberprzestępczości uwzględniając statystyczno-empiryczne aspekty tego zjawiska, przedstawienie międzynarodowych standardów kryminalizacji wybranych cyberprzestępstw, analizę przepisów prawnych odnoszących się do tych nadużyć przyjętych na gruncie polskiego ustawodawstwa oraz problematykę zapobiegania cyberprzestępczości z wykorzystaniem środków pozaprawnych. W założeniu powyższe ma posłużyć nie tylko celom czysto poznawczym, ale przede wszystkim opracowaniu instrumentalnie skutecznej strategii zapobiegania oraz ocenie polskiego ustawodawstwa karnego materialnego w aspekcie dostosowania zawartych w nim rozwiązań do międzynarodowych standardów normatywnych w zakresie ścigania cyberprzestępczości. Dzięki takiemu ujęciu z monografii skorzystają nie tylko profesjonalnie zajmujący się tymi przestępstwami prawnicy, ale i ci, na których szkodę te przestępstwa są popełniane. Lektura niniejszej monografii może okazać się także nader pożyteczna dla studentów prawa i bezpieczeństwa wewnętrznego zainteresowanych problematyką cyberprzestępczości, jak również dla wszystkich osób korzystających w życiu codziennym z komputerów i Sieci.

Toruń, październik 2013 r.

Maciej Jerzy Siwicki

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.)
KK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 ze zm.)
KPK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm.)
KW	ustawa z 20.5.1971 r. – Kodeks wykroczeń (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 482)
PrAut	ustawa z 4.2.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.)
PrBank	ustawa z 29.8.1997 r. – Prawo bankowe (t.j. Dz.U. z 2012 r. poz. 1376 ze zm.)
PrPras	ustawa z 26.1.1984 r. – Prawo prasowe (Dz.U. Nr 5, poz. 24 ze zm.)
PrTelekom	ustawa z 16.7.2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. Nr 171, poz. 1800 ze zm.)
RIPA	Regulation of Investigatory Powers Act 2000
StGB	Strafgesetzbuch (Kodeks karny)
ŚwiadUsłElektU	ustawa z 18.7.2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz.U. Nr 144, poz. 1204 ze zm.)
TUE	Traktat o Unii Europejskiej podpisany 7.2.1992 r. w Maastricht (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/30 ze zm.)
USC	United States Codes (Kodeks Stanów Zjednoczonych)
ZNKU	ustawa z 16.4.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm.)

2. Organy orzekające

BGH	Bundesgerichtshof (Najwyższy Sąd Niemiecki)
ETPC	Europejski Trybunał Praw Człowieka
LG	Landgericht (niemiecki Sąd Rejonowy)
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
OLG	Oberlandesgericht (niemiecki Wyższy Sąd Krajowy)

SA	Sąd Apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
SN (7)	uchwała Sądu Najwyższego w składzie siedmiu sędziów
TK	Trybunał Konstytucyjny
WSA	Wojewódzki Sąd Administracyjny

3. Czasopisma i publikatory

Acta UŁ Fol.Iur.	Acta Universitatis Lodziensis. Folia Iuridica
Arch.Krymin.	Archiwum Kryminologii
BSN	Biuletyn Sądu Najwyższego
CR	Computer und Recht (czasopismo Komputer i Prawo)
CzPKiNP	Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz.	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
EP	Edukacja Prawnicza
EPS	Europejski Przegląd Sądowy
Gl.	Glosa
GP	Gazeta Prawna
GS	Gazeta Sądowa
GSP	Gdańskie Studia Prawnicze
JR	Juristische Rundschau (Przegląd Prawniczy)
JuS	Juristische Schulung (czasopismo Edukacja Prawnicza)
KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
KZS	Krakowskie Zeszyty Sądowe
Media L R	Media Law Review (Przegląd prawa mediów)
MMR	MultiMedia und Recht (czasopismo Multimedia i Prawo)
MoP	Monitor Prawniczy
MSiG	Monitor Sądowy i Gospodarczy
NJW	Neue Juristische Wochenschrift (Nowy Tygodnik Prawniczy)
NM	Nowe Media
NP	Nowe Prawo
NStZ	Neue Zeitschrift für Strafrecht (Nowe Czasopismo Prawa Karnego)
OSAB	Orzecznictwo Sądów Apelacji Białostockiej
OSAwK	Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Katowicach
OSNP	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Pracy
OSNC	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna
OSNKW	Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Cywilna i Karna

OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPika	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
Pal.	Palestra (Pismo Adwokatury Polskiej)
PiM	Prawo i Medycyna
PiP	Państwo i Prawo
PiŻ	Prawo i Życie
Prok.	Prokurator
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
Prz. Prawa Publ.	Przegląd Prawa Publicznego
Prz. Pol.	Przegląd Policyjny
PS	Przegląd Sądowy
PUG	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
Rzeczposp.	Rzeczpospolita
SKKiP	Studia Kryminologiczne, Kryminalistyczne i Penitencjarne
SP	Studia Prawnicze
Stud.Iur.Lublin.	Studia Iuridica Lublinensia
ŚSP	Środkowoeuropejskie Studia Polityczne
WPP	Wojskowy Przegląd Prawniczy
Zb.Orz.	Zbiór orzeczeń
ZNUJ PWiOWJ	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego Prace z Wy- nalazczości i Ochrony Własności Intelktualnej
ZNWPiAUG	Zeszyty Naukowe Wydziału Prawa i Administracji Uniwer- sytetu Gdańskiego
ZStW	Zeitschrift für die Gesamte Strafrechtswissenschaft

4. Inne skróty

art.	artykuł
FTP	File Transfer Protocol
HTML	HyperText Markup Language
http	hypertext transfer protocol
IP	Internet Protocol
IRC	Internet Relay Chat
LAN	Local Area Network
Nr	numer
OBWE	Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (Orga- nization for Security and Cooperation in Europe – OSCE)
ONZ	Organizacja Narodów Zjednoczonych
pkt	punkt

post.	postanowienie
poz.	pozycja
s.	strona
SP	Skarb Państwa
TCP	Transmission Control Protocol
t.j.	tekst jednolity
URL	Uniform Resource Locator
uchw.	uchwała
UE	Unia Europejska
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury)
USA	Stany Zjednoczone Ameryki
ust.	ustęp
WIPO	World Intellectual Property Organization
WE	Wspólnota Europejska
WEP	Wired Equivalent Privacy
ww.	wyżej wymienione
WWW	World Wide Web
wyr.	wyrok

Wykaz literatury

- Aaron G., Rasmussen R., Global Phishing Survey 2H2010: Trends and Domain Name Use, http://www.antiphishing.org/reports/APWG_GlobalPhishingSurvey_2H2010.pdf
- Adamski A., Cyberprzestępczość – aspekty prawne i kryminologiczne, SP 2005, Nr 4
- Adamski A., Cyberterroryzm, [w:] Terroryzm. Materiały z sesji naukowej (Toruń 11.4.2001 r.), V. Kwiatkowska-Darul (red.), Toruń 2002
- Adamski A., Falszerstwo komputerowe *de lege lata* i *de lege ferenda*, [w:] Państwo prawa i prawo karne. Księga Jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla, t. 2, P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel (red.), Warszawa 2012
- Adamski A., Karalność hackingu na podstawie przepisów kodeksu karnego z 1997 r., PS 1998, Nr 11–12
- Adamski A., Karalność nadużyć związanych z kartami płatniczymi w Polsce na tle standardów europejskich, [w:] Przestępczość z wykorzystaniem elektronicznych instrumentów płatniczych. Materiały III Międzynarodowej Konferencji Naukowej, J. Kosiński (red.), Szczepiwo 2003
- Adamski A., Karnoprawna ochrona dziecka w sieci Internet, Prok. i Pr. 2003, Nr 9
- Adamski A., Konwencja Rady Europy o cyberprzestępczości i kwestia jej ratyfikacji przez Polskę, [w:] Internet. Ochrona wolności, własności i bezpieczeństwa, G. Szpor (red.), Warszawa 2011
- Adamski A., Opinia do projektu ustawy z druku Nr 458. Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, dostępne na stronie internetowej: [http://orka.sejm.gov.pl/RexDomk6.nsf/0/8C3096FB8C026D9AC12574720043B40C/\\$file/i1772_08-.rtf](http://orka.sejm.gov.pl/RexDomk6.nsf/0/8C3096FB8C026D9AC12574720043B40C/$file/i1772_08-.rtf)
- Adamski A., Prawnokarna ochrona dziecka w sieci Internet, Prok. i Pr. 2003, Nr 9
- Adamski A., Prawo karne komputerowe, Warszawa 2000
- Adamski A., Przestępczość w cyberprzestrzeni, Prawne środki przeciwdziałania zjawisku w Polsce na tle projektu Konwencji Rady Europy, Toruń 2001
- Adamski A., Przestępstwa komputerowe w nowym Kodeksie karnym. Nowa kodyfikacja karna. Krótkie komentarze, z. 17, Warszawa 1987
- Adamski A., Przestępstwa komputerowe w projekcie kodeksu karnego na tle europejskich standardów normatywnych, [w:] Prawne aspekty nadużyć popełnianych z wykorzystaniem nowoczesnych technologii przetwarzania informacji. Materiały z konferencji naukowej, Poznań 1994
- Adamski A., Rządowy projekt dostosowania polskiego Kodeksu karnego do Konwencji Rady Europy o cyberprzestępczości, referat przedstawiony na konferencji SECURE 2003 (Warszawa 5–6.11.2003 r.), <http://www.cert.pl/PDF/secure2003/adamski.pdf>

- Adamski A.*, Uwagi na temat harmonizacji prawa karnego materialnego w Unii Europejskiej, [w:] *Przestępstwo – kara – polityka kryminalna. Problemy tworzenia i funkcjonowania prawa*, Kraków 2006
- Adamus B.*, PHISHING – technika działania, [w:] *IV Dni Kryminalistyki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Rzeszowskiego (Rzeszów 19–21.4.2010 r.)*, *M. Wędrychowicz* (red.), Rzeszów 2010
- Akińcza J.*, Stalking – zjawisko, odpowiedzialność prawna, *Jurysta* 2012, Nr 12
- Bafia J., Mioduski K., Siewierski M.*, Kodeks karny. Komentarz, t. 2, Warszawa 1987
- Banasik K.*, Głos w dyskusji o art. 200a KK (przestępstwo groomingu), *Pal.* 2010, Nr 3
- Barta J., Fajgielski P., Markiewicz R.*, Ochrona danych osobowych. Komentarz, Warszawa 2011
- Barta J., Markiewicz R.*, Ochrona powszechnych dóbr osobistych, [w:] *J. Barta, R. Markiewicz, A. Matlak*, *Prawo mediów*, Warszawa 2005
- Barta J., Markiewicz R.*, Prawo autorskie i prawa pokrewne, Warszawa 2008
- Barta J., Markiewicz R.*, Prawo autorskie w Internecie, [w:] *Internet – problemy prawne. Materiały z konferencji*, Lublin 2.12.1998 r., *R. Skubisz* (red.), Lublin 1999
- Bednarszak J.*, Przestępstwo oszustwa w polskim prawie karnym, Warszawa 1971
- Berdel-Dudzińska M.*, Pojęcie cyberprzestrzeni we współczesnym polskim porządku prawnym, *Prz. Prawa Publ.* 2012, Nr 2
- Bielski M.*, Rzecz o granicach usiłowania przestępstw formalnych i materialnych – na przykładzie art. 200 § 1 KK i art. 200a KK, *CzPKiNP* 2010, Nr 3
- Bielski M.*, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, *A. Zoll* (red.), Warszawa 2013
- Bleistneider S.*, Rechtliche Verantwortlichkeit im Internet: unter besonderer Berücksichtigung des Telemediengesetzes und des Mediendienste-Staatsvertrags, Monachium 1999
- Błachut J.*, Dokument jako przedmiot ochrony prawnokarnej, Warszawa 2011
- Błachut J.*, Pozorowana pornografia dziecięca, *PiP* 2005, z. 4
- Boć J.*, Prawo administracyjne, wyd. IV, Wrocław 2000
- Bojarski M., Radecki W.*, Pozakodeksowe prawo karne. Komentarz, t. III, Przestępstwa w dziedzinie porządku publicznego, wyborów, polityki i inicjatywy ustawodawczej, pracy i ubezpieczeń społecznych, kultury i własności intelektualnej, Warszawa 2003
- Bojarski T.*, Naruszenie tajemnicy korespondencji, [w:] *System Prawa Karnego. O przestępstwach w szczególności*, t. IV, cz. 2, *I. Andrejew, L. Kubicki, J. Waszczyński* (red.), Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1989
- Bojarski T.*, Polskie prawo karne. Zarys części ogólnej, Warszawa 2006
- Bojarski M.*, [w:] *Prawo karne materialne. Część ogólna i szczególna*, *M. Bojarski* (red.), Warszawa 2010
- Bojańczyk A.*, Glosa do wyroku SN z dnia 10.5.2002 r., *WA 22/02*, *Pal* 2003, Nr 7–8
- Bojańczyk A.*, Karnoprawne aspekty prawa pracownika do tajemnicy komunikowania się, cz. I, *Pal* 2003, Nr 1–2
- Bojańczyk A.*, Karnoprawne aspekty ochrony prawa pracownika do tajemnicy komunikowania się, cz. II, *Pal* 2003, Nr 3–4
- Borsdorff A.*, Computerkriminalität, [w:] *H. J. Lange* (red.), *Wörterbuch zur Inneren Sicherheit*, Heidelberg 2006

- Braciak J., Prawo do prywatności, [w:] Prawa i wolności obywatelskie w Konstytucji RP, B. Banaszak, A. Preisner (red.), Warszawa 2002
- Braciak J., Prawo do prywatności, Warszawa 2004
- Brazier M., The Law of Torts, Londyn–Dublin–Edinburgh 1993
- Bremer K., Strafbare Internet-Inhalte in internationaler Hinsicht. Ist der Nationalstaat wirklich überholt? Europäische Hochschulschriften Reihe II: Rechtswissenschaft, Frankfurt am Main 2000
- Bryk J., Malinowska I., Sympozjum nt. stalkingu (Basdorf, 11–13 maja 2005 r.), Prz. Pol. 2005, Nr 3
- Byrska M., Prawnokarna ochrona programów komputerowych w nowym prawie autorskim, [w:] Przestępczość komputerowa, A. Adamski (red.), Poznań 1994
- Buchała K., Reforma polskiego prawa karnego materialnego. Przestępstwa przeciwko ochronie informacji i oszustwo komputerowe, [w:] Prawne aspekty nadużyć popełnionych z wykorzystaniem technologii przetwarzania informacji, A. Adamski (red.), Toruń 1994
- Budyn-Kulik M., Kodeks karny. Komentarz do zmian wprowadzonych ustawą z dnia 25.2.2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, LEX/el. 2011
- Budyn-Kulik M., Komentarz do zmiany art. 190(a) Kodeksu karnego wprowadzonej przez Dz.U. z 2011 r. Nr 72, poz. 381, LEX/el. 2011
- Budyn-Kulik M., Kulik M., [w:] Kodeks karny. Część szczególna, t. I, Komentarz do artykułów 117–221, M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), Warszawa 2013
- Budyń-Kulik M., [w:] Kodeks karny. Praktyczny komentarz, M. Mozgawa (red.), Kraków 2006
- Bukowski S., Przestępstwo hackingu, PS 2005, Nr 4
- Busse-Muskala V., Strafrechtliche Verantwortlichkeit der Informationsvermittler im Netz, Berlin 2006
- Chatterjee B. B., Last of the Rainmacs: Thinking About Pornography in Cyberspace, [w:] Crime and the Internet, D. S. Wall (red.), Routledge, London 2001
- Chinalski R., Międzynarodowe instrumenty wspierające zwalczanie cyberprzestępczości. Organizacja zwalczania cyberprzestępczości w polskiej Policji, [w:] Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu. Nowoczesne technologie i praca operacyjna, L. K. Paprzycki, Z. Rau (red.), Warszawa 2009
- Cieślak M., W kwestii międzynarodowej unifikacji prawa karnego, ZNWPIAUG, Gdańsk 1978
- Cisek R., [w:] R. Cisek, J. Jezioro, A. Wiebe, Dobra i usługi informacyjne w obrocie gospodarczym, Warszawa 2005
- Clough J., Principles of cybercrime, New York 2010
- Computerkriminalität, [w:] R. Sieverts, H. J. Schneider, Handwörterbuch der Kriminologie, Berlin 1998
- Czarny-Drożdżewo E., Dziennikarskie dochodzenie prawdy a przestępstwo zniesławienia w środkach masowego komunikowania, Kraków 2005
- Czarny-Drożdżewo E., Ochrona informacji i programów komputerowych w nowym Kodeksie karnym, [w:] Prawo autorskie a postęp techniczny, J. Barta, J. Markiewicz (red.), Kraków 1999
- Czarny-Drożdżewo E., Procedury karne i kary, [w:] Własność intelektualna w Światowej Organizacji Handlu (WTO), J. Barta, R. Markiewicz (red.), Kraków 1998

- Ćwiągalski Z., [w:] Prawo autorskie i prawa pokrewne, J. Barta, R. Markiewicz (red.), Warszawa 2011
- Dąbrowska-Kardas M., Kardas P., [w:] Kodeks karny. Część szczególna, Komentarz, t. III, Komentarz do art. 278–363 KK, A. Zoll (red.), Warszawa 2008
- Dobosz I., Prawne i doktrynalne pojęcie środków masowego przekazu, Zeszyty Prasoznawcze 1979, Nr 2
- Domagała P., Glosa do wyroku TK z dnia 12.5.2008 r., SK 43/05, Prok. i Pr. 2011, Nr 2
- Drozdowicz M., Dzieło multimedialne jako nowa kategoria polskiego prawa autorskiego na tle koncepcji budowy utworu, ZNUJ PWiOWI 2001, z. 78
- Dudka K., Podśluch komputerowy w polskim procesie karnym – wybrane zagadnienia praktyczne. Prok. i Pr. 1999, Nr 1
- Durbajło P., Rządowy projekt Ochrony Cyberprzestrzeni Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2010–2015, [w:] Internet. Ochrona wolności, własności i bezpieczeństwa, G. Szpor (red.), Warszawa 2011
- Filar M., [w:] Kodeks karny. Komentarz, M. Filar (red.), Warszawa 2012
- Filar M., Nowelizacja kodeksu karnego w zakresie tzw. przestępstw seksualnych, Prok. i Pr. 2004, Nr 11–12
- Filar M., Odpowiedzialność karna za nieuzasadnione zarzuty wobec lekarza lub zakładu opieki zdrowotnej, PiM 2006, Nr 23
- Filar M., Pokrzywdzony (ofiara przestępstwa) w polskim prawie karnym materialnym, CzPKiNP 2002, Nr 2
- Filar M., Przestępstwa seksualne w nowym kodeksie karnym, [w:] Nowa kodyfikacja karna. Kodeks karny. Krótkie komentarze, Warszawa 1997
- Fischer B., Przestępstwa komputerowe i ochrona informacji. Aspekty prawno-kryminalistyczne, Kraków 2000
- Flisak D., Utwór multimedialny w prawie autorskim, Warszawa 2008
- Franck J., Steigert V., Die Strafrechtliche Verantwortlichkeit von WikiLeaks, Eine Untersuchung der relevanten Straftatbestände im Umfeld von WikiLeaks Veröffentlichungen, CR 2011, Nr 6
- Galęzka M., [w:] Kodeks karny. Komentarz, A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), Warszawa 2012
- Gardocki L., Dowód prawdy czy dowód nieprawdy, NP 1975, Nr 12
- Gardocki L., Europejskie standardy wolności wypowiedzi a polskie prawo karne, PiP 1993, z. 3
- Gardocki L., Europejskie standardy wolności wypowiedzi a polskie prawo karne, PiP 2007, z. 11
- Gardocki L., [w:] Komentarz do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, L. Garlicki (red.), Warszawa 2010
- Gardocki L., O pojęciu prawa karnego międzynarodowego, PiP 1984, z. 3
- Gardocki L., Pornografia. Próba nowego uregulowania, Pal. 1993, Nr 11
- Gardocki L., Prawo karne, Warszawa 2005
- Gardocki L., Zniesławienie, Pal. 1994, Nr 3–4
- Garlicki L., Komentarz do art. 31, [w:] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, t. 3, Warszawa 2003

- Gazda P., Polski rynek e-commerce: miliardowy potencjał w 2012 roku, http://webhosting.pl/Miliardowy_e_rynek.w.2012.roku
- Gienas K., Hak na Hackera, Rzeczp. z 29.7.2005 r.
- Gienas K., Prawnokarne aspekty „narzędzi hackerskich”, Centrum Badań Problemów Prawnych i Ekonomicznych Komunikacji Elektronicznej, e-Biuletyn 2004, Nr 2, http://cbke.prawo.uni.wroc.pl/files/ebiuletyn/Prawnokarne_aspekty_narzed.pdf
- Gienas K., Prawnokarne aspekty narzędzi hakerskich, MoP 2005, Nr 3
- Gienas K., Projekt nowelizacji KK. Drżycie Cyberprzestępcy, EP 2004, Nr 3
- Gienas K., Uwagi do przestępstwa stypizowanego w art. 269b Kodeksu karnego, Prok. 2005, Nr 1
- Gienas K., Zwalczenie cyberprzestępczości w świetle art. 269b Kodeksu karnego – problem tzw. hacking tools, EP 2006, Nr 4
- Giezek J., Kłaczyński N., Łabuda G., [w:] Kodeks karny. Część ogólna, J. Giezek (red.), Warszawa 2007
- Geppert K., Straftaten gegen die Ehre, Jura 1983
- Goban-Klas T., Media i komunikowanie masowe, Warszawa 2005
- Gounalakis G., Rösler H., Ehre, Meinung und Chancengleichheit im Kommunikationsprozeß, Baden-Baden 1998
- Góral R., Kodeks karny, Praktyczny komentarz, Warszawa 2007
- Górniok O., [w:] Kodeks Karny. Komentarz, t. III, O. Górniok, S. Hoc, S. Przyjemski (red.), Gdańsk 1999
- Górski A., Europejskie ściganie karne. Zagadnienia ustrojowe, Warszawa 2010
- Górski M., Glosa do wyroku ETPC z dnia 2.2.2010 r., 571/04, LEX/el. 2011
- Grecke M., „Internet-related identity theft” przygotowanego przez w ramach projektu Rady Europy „Project on cybercrime”, www.itu.int/osg/csd/cybersecurity/WSIS/3rd_meeting_docs/contributions/Internet_related_identity_theft_%20Marco_Gercke.pdf
- Grecke M., The Convention on Cybercrime, Multimedia und Recht 2004
- Grecke M., Understanding Cybercrime: a guide for developing countries ICT. Applications and Cybersecurity Division Policies and Strategies Department ITU Telecommunication Development Sector 2nd Edition, http://www.itu.int/ITU-D/cyb/cybersecurity/docs/ITU_Guide_A5_12072011.pdf
- Grzelak A., III Filar Unii Europejskiej. Instrumenty prawne, Warszawa 2008
- Grzelak A., Glosa do wyroku TS z dnia 13.9.2005 r., C-176/03
- Grzybowski S., [w:] System prawa cywilnego, t. I. Część ogólna, Wrocław 1974
- Guszczyńska B., Marczewski M., Ostaszewski P., Siemaszko A., Woźniakowska-Fajst D., Stalking w Polsce. Rozmiary – formy – skutki. Raport z badania nt. uporczywego nękania pod redakcją Andrzeja Siemaszki, [w:] Księga jubileuszowa z okazji XX-lecia Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości, A. Siemaszko (red.), Warszawa 2011
- Hałas R. G., [w:] Kodeks karny. Komentarz, A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), Warszawa 2012
- Hanausek T., Modus operandi i alibi – ewolucja znaczenia pojęć, SKKiP 1978, t. 8
- Hareża A., Prandota-Prandecka E., Wybrane zagadnienia podsłuchu komputerowego jako szczególna forma elektronicznej inwigilacji, [w:] Nowa kodyfikacja prawa karnego, t. 17, L. Bogunia (red.), Wrocław 2005